

Suurten kaupunkiseutujen suunnittelu

Varsinais-Suomen kuntapäivä

Anne Jarva
[@annekjarva](#)

28.10.2019

Kaupunkiseudut ovat kaupunkikeskuksista ja niitä ympäröivistä vaikutusalueista muodostuvia fyysisiä ja toiminnallisia kokonaisuuksia.

Suomen ympäristökeskus https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkiseutujen_rajaus, lainattu 24.10.2019

Toiminnallinen kaupunkiseutu määrittyy asukkaiden päivittäisalueena, jonka sisällä suurin osa matkoista tehdään

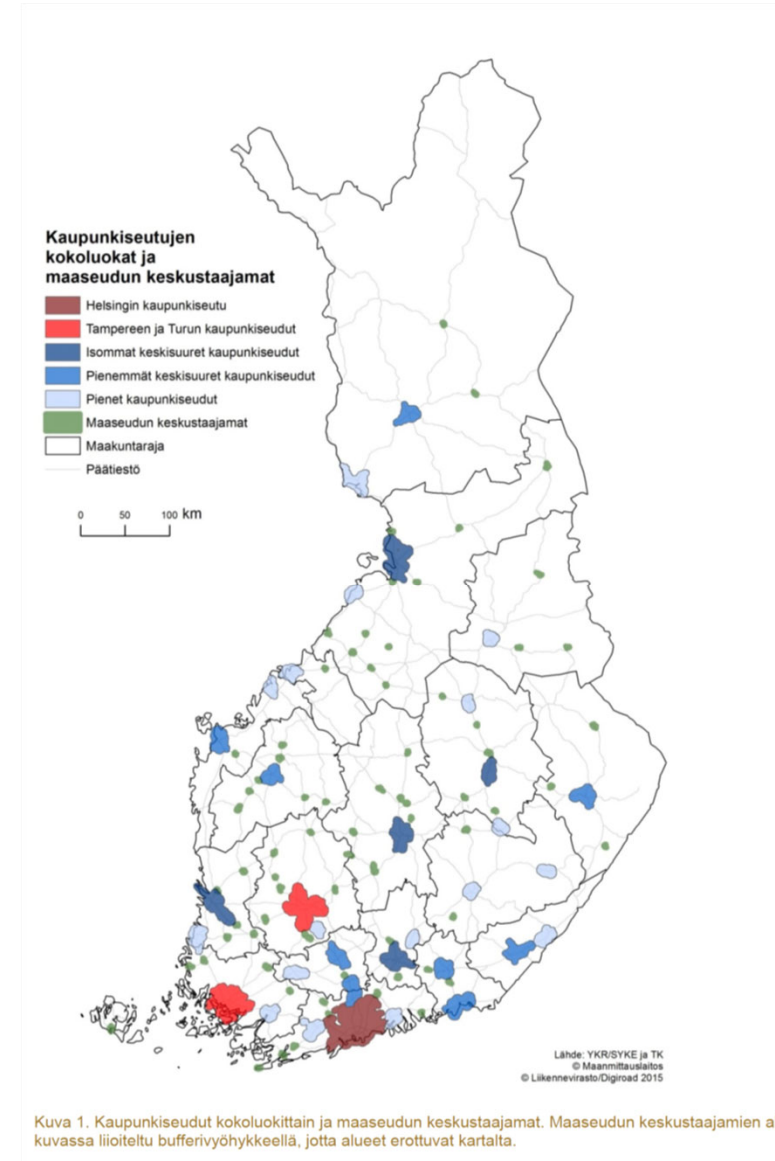
Eero Holstila ja Timo Hämäläinen (toim.). Kaupunkipolitiikan uusi aika. Gaudeamus 2019

Kaupunkiseudut Suomessa

Katsaus yhdyskuntarakenteen kehitykseen Suomessa 1990-2016.

Antti Rehunen, Mika Ristimäki, Anna Strandell, Maija Tiitu ja Ville Helminen. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 13 / 2018

- Kaupunkiseuduilla lievealueineen asui vuonna 1990 noin 63% suoma-laisista ja vuoteen 2015 mennessä osuus oli kasvanut 70,6 %:iin.
- Tilastokeskuksen ennusteen perusteella kaupunkiseuduilla lievealueineen asuu vuonna 20140 noin 75,1% suomalaisista
- Kaupunkiseutujen sisällä väestönkasvun ennakoidaan keskittyvän entistä voimakkaammin keskustaajamien alueelle.
- Suurimmille kaupunkiseuduille muodostuu enenevässä määrin myös monikeskuksisista rakennetta.

Kaupunkiseutuyhteistyön kehkeytyminen

Suuri muuttoaalto, kaupungistuminen ~60-70-l.

- Nopea kaupungistuminen
- Tasapainottava aluekehityspolitiikka: teollistamalla ja julkisia palveluja rakentamalla
- Seutukaavoitus

Seutuistuminen, kaupungit kasvun moottoreiksi ~80-90-l.

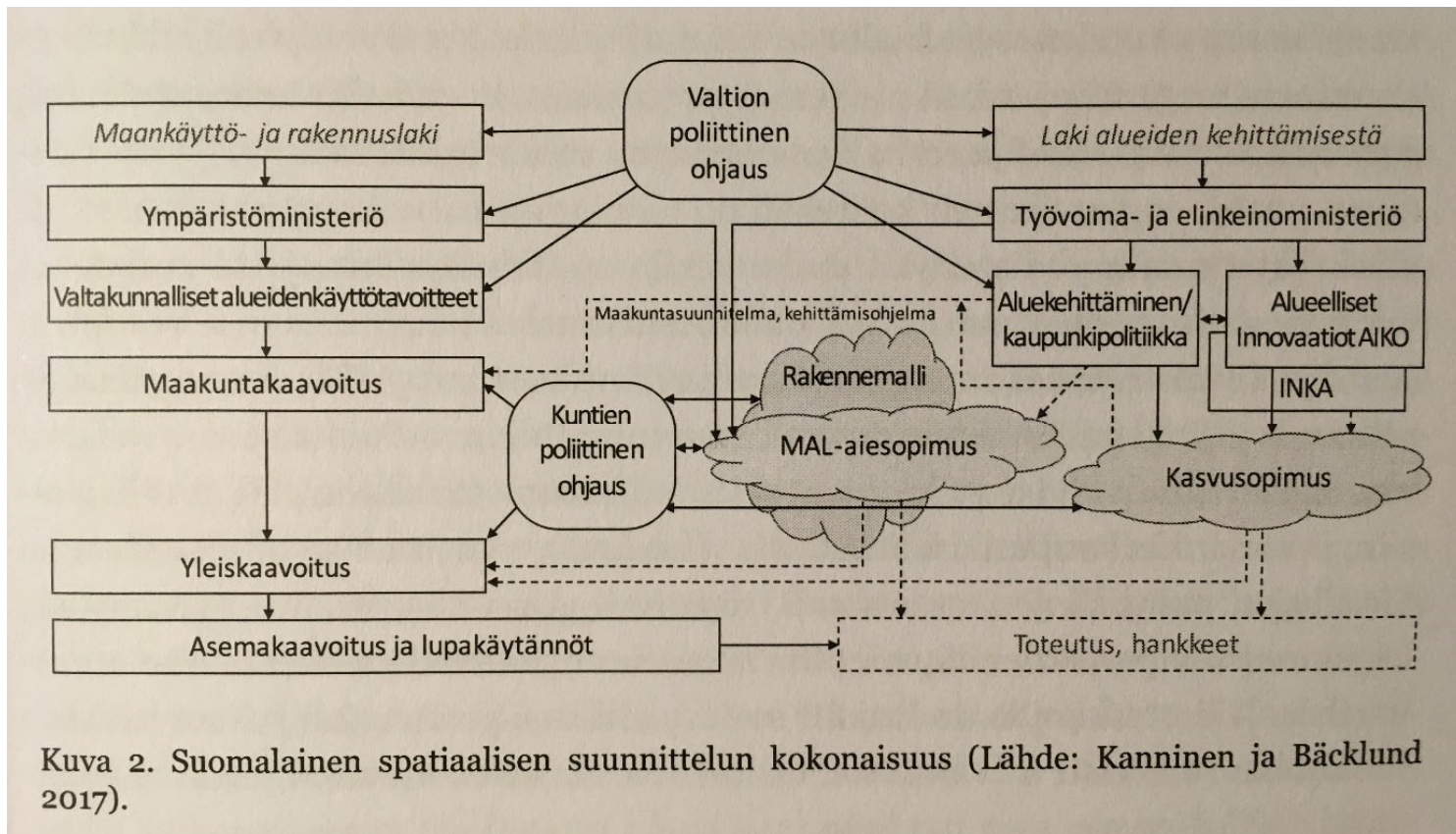
- Muuttoliikkeen suuntautuminen keskuskaupunkien kehysalueelle
- Kasvun tukeminen: kaupunkiohjelmat, osaamiskeskusohjelma, aluekeskusohjelma
- Seudullinen yhteistyö, mm. joukkoliikenteen järjestäminen pääkaupunkiseudulla

Kaupunkiseutujen kasvukivut, sopimuksellisuus ~2000-

- Maankäyttö ja rakennuslaki, maakuntakaavoitus, yhteinen yleiskaava
- PARAS-laki ja kaupunkiseutusuunnitelmat maankäytön, liikenteen ja asumisen yhteensovittamiseksi
- Kaupunkiseutujen epämuodollinen strateginen suunnittelu, seudulliset rakennemallit
- MAL-sopimukset ja niihin liittyvät MAL-suunnitelmat

Kaupunkiseudut hallinnan kohteena

Vesa Kanninen, strateginen kaupunkiseutu. Spatiaalinen suunnittelu radikaalina yhteensovittamisena (2017)

Kuva 2. Suomalainen spatiaalisen suunnittelun kokonaisuus (Lähde: Kanninen ja Bäcklund 2017).

Strategisen suunnittelun näkökulman vahvistaminen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa

Raine Mäntysalo & Vesa Kanninen 2019

- Seudun olemuksen ja alueellisten rajoitusten ymmärtäminen myös strategisena kysymyksenä
- Strategisuuden kautta määrittyvä seudullisuus kuntayhteistyön motivoijana
- Seutusopimusmenettelyn kytkeytyminen elimelliseksi osaksi seudun strategisen suunnitelman laadintaa ja toteutuksen ohjelmointia
- Sopimuksellisten järjestelyjen demokratiavaikutukset
- Maankäytön ja liikennejärjestelmäsuunnittelun strateginen integroituminen

Kaupunkiseudut: Ristiinvalotuksia ja rajanylityksiä. BEMINE-hankkeen loppuraportti 2019

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus

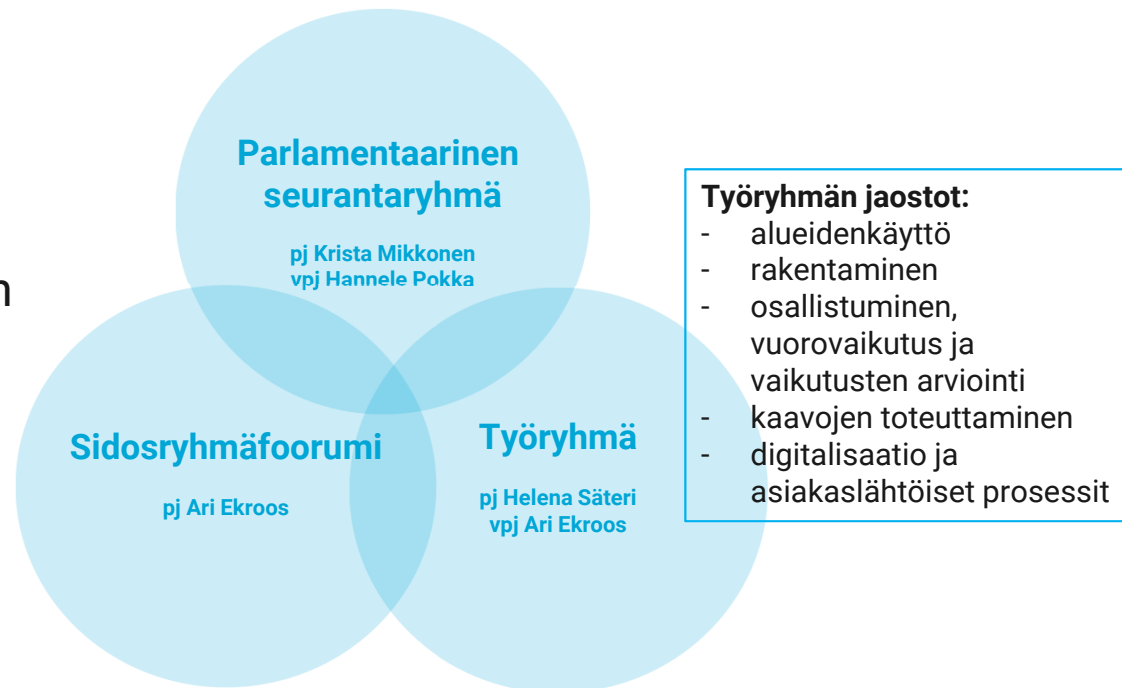
Uudistuksen tavoitteet

- Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän yksinkertaistaminen
- Rakentamisen ohjauksen kehittäminen
- Lain toimeenpanon helpottaminen

Teemoja mm.

- Ilmasto- ja energiakysymykset
- Digitalisaatio
- Alueiden erilaistuminen, kaupungistuminen
- Liikkumisen murros

Uudistuksen organisointi

MRL- uudistuksen aikataulu

**MRL uudistuu – miten käy
kaavajärjestelmän** -esittely- ja
keskustelutilaisuus
pykäläluonnoksista
30.10.19 klo 13-15
Kuntatalolla, tilaisuutta voi
seurata myös verkossa –
tallenne tulossa

Kommenttikierros alueidenkäytön
suunnittelujärjestelmästä 22.11.2019 saakka

<https://mrluudistus.fi/uutiset/ymparistoministerio-pyytaa-kommentteja-uutta-alueidenkayton-suunnittelujarjestelmaa-koskevista-alustavista-pykalaluonnoksista-ja-niiden-perusteluista-22-11-2019-mennessa/>

HE-luonnos 8/2020

Lausuntokierros 10-11/2020

HE:n viimeistely alkuvuonna 2021

HE eduskuntaan syksyllä 2021

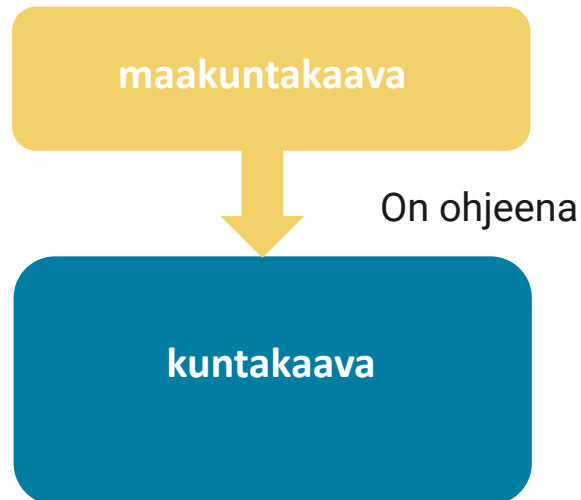
→ **Uusi MRL 2021**

Alueidenkäytön suunnittelu – mikä muuttuu?

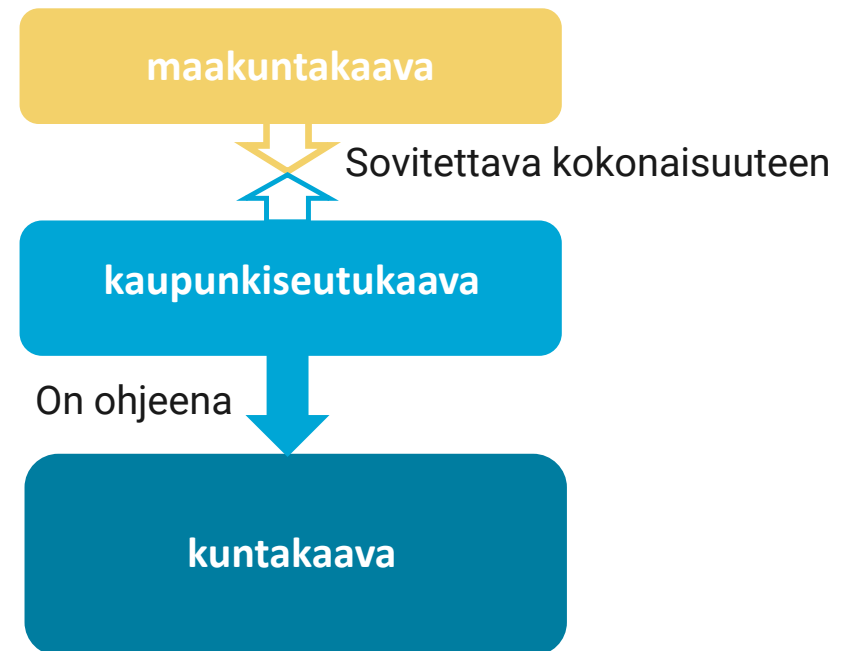
- Alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä **Ilmastonmuutoksen** hillintää ja sopeutumista sekä **kansallista turvallisuutta**
- Maakuntakaavoitus aiempaa strategisemmaksi, keskittyminen **maakunnan aluerakenteeseen, liikennejärjestelmään ja -verkkoon sekä viherrakenteeseen**
- Kaupunkiseuduille oma kaavamuoto, **kaupunkiseutukaava**
- Yleis- ja asemakaavoituksen yhdistäminen **yhdeksi kuntakaavaksi**
- Kaavojen lainvoimaisuuden edellytyksenä niiden vienti kansalliseen maankäyttöjärjestelmään

Ehdotettu alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä

Kaupunkiseutujen ulkopuolella

Kaupunkiseuduilla

Mahdollisuus antaa erikseen **valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita** -
(lisäksi kaikkea alueidenkäytön suunnittelua koskevia ilmastonmuutokseen ja kansalliseen turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia sekä kaavakohtaisia laadullisia vaatimuksia)

Maakuntakaava

- poimintoja alustavista pykälähahmotelmista

Maakuntakaavan tarkoitus

- osoittaa maakunnan tavoiteltu pitkän aikavälin kehitys ja luoda edellytykset maakunnan alueidenkäytön ja aluerakenteen kestäväälle kehitykselle

Maakuntakaavassa on esitettävä

1. maakunnan aluerakenteen kehittämisen tavoitteet ja periaatteet
2. valtakunnallisen ja maakunnallisen liikennejärjestelmän ja –verkon sekä muun infrastruktuurin kehittämisen periaatteet
3. maakunnan viherrakenne ja sen kehittämisen periaatteet

lisäksi voidaan esittää muita maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia asioita

Maakuntakaavamääräykset

- voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan kaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa

Oikeusvaikutukset kuntien kaavoitukseen

- edellä 2-3 kohdassa tarkoitetut asiat ovat ohjeena kuntakaavoitukselle silloin, kun ei ole kaupunkiseutukaavaa. Kaupunkiseutukaava on sovitettava maakuntakaavan kokonaisuuteen em. asioiden osalta.

Kaupunkiseutukaava

- poimintoja alustavista pykälähahmotelmista

Kaupunkiseutukaavan tarkoitus

- merkittävien yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteiden ja tavoitteiden yhteensovittaminen
- sellaisen toiminnallisen kokonaisuuden luominen, joka luo edellytykset erityisesti riittävälle asuntotarjonnalle, kestävään liikkumiseen perustuvalle liikennejärjestelmälle, elinkeinoelämän monipuoliselle kehittämiselle ja yhtenäiselle viherrakenteelle

Kaupunkiseutukaavassa on esitettävä

1. kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet
2. kaupunkiseudun liikennejärjestelmän kehittämisen sekä liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamisen periaatteet huomioiden erityisesti kestävä liikunnan edellytykset; sekä
3. kaupunkiseudun kannalta riittävä viherrakenne

lisäksi voidaan käsitellä muita kaupunkiseudun kehityksen kannalta tarpeellisia asioita

Kaupunkiseutukaavassa voidaan antaa tarvittavia määräyksiä, myös suojelumääräyksiä

Kaupunkiseutukaavan laatiminen, hyväksyminen ja oikeusvaikutukset

- laaditaan yhteistyössä kuntien yhteisestä sopimuksesta
- hyväksytään yhteisessä toimielimessä tai kuntakohtaisesti kunkin kunnan valtuustossa
- on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kuntakaavaa

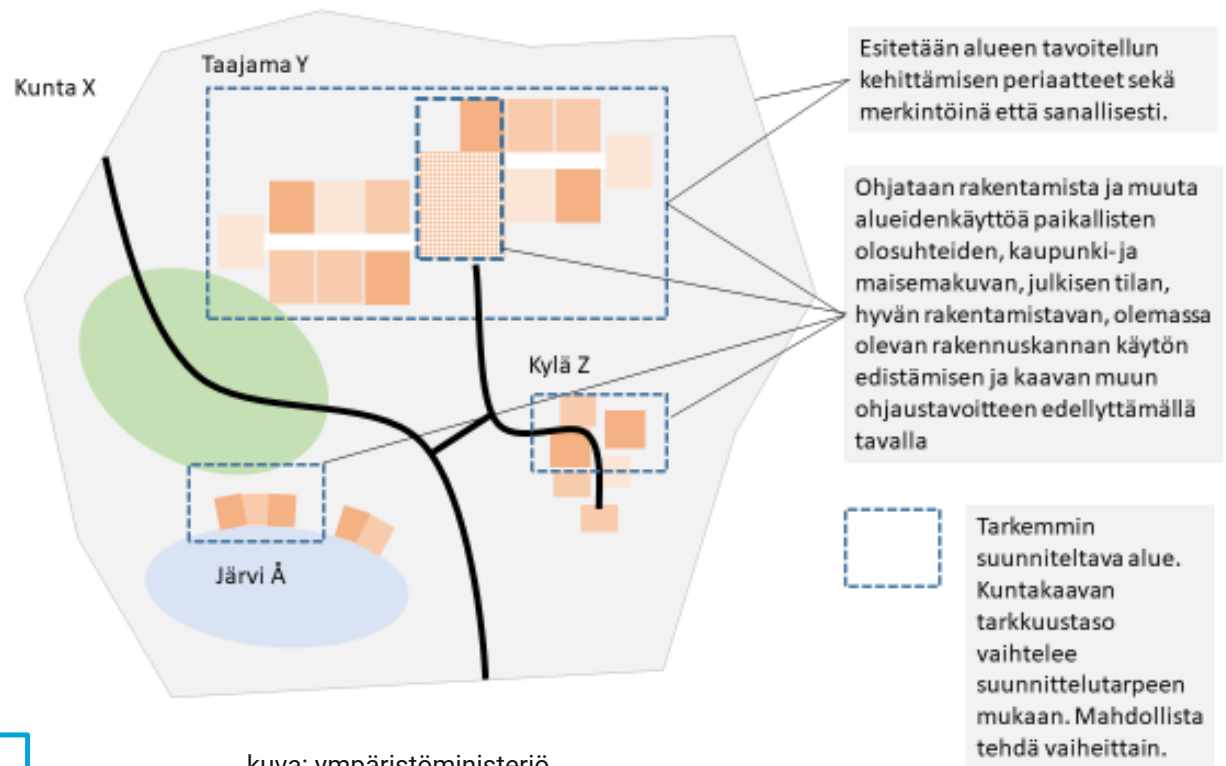
Kuntakaavoituksen kehittämisen vaihtoehtoja

Yhden kuntakaavan malli

- Tavoitellun kehittämisen periaatteet
- Rakentamisen ja muun alueidenkäytön ohjaamisen kannalta tarpeelliset määräykset
- Voitaisiin laatia vaiheittain, tarkkuus suunnittelutarpeen mukaan

Vaihtoehtona nykyisten yleis- ja asemakaavan säännösten kehittäminen

- Tällöin tarkasteltaisiin näiden välistä hierarkkista suhdetta

kuva: ympäristöministeriö

KUNTAKAAVAN TESTAAMINEN KUNTALIITON
KUNTAKAAVASIMULAATIO-HANKKEESSA 09-12/19

Kuntakaava

- poimintoja alustavista pykälähahmotelmista

Kuntakaavan tarkoitus

- kunnan alueidenkäytön ja rakentamisen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen

Kehittämisperiaatteet

- kuntakaava voi sisältää kehittämisperiaatteita, joilla ohjataan yleispiirteisesti kunnan alueidenkäytön yksityiskohtaisen suunnittelua

Kuntakaavamääräykset

- voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan aluetta rakennettaessa taikka muutoin käytettäessä

Suojelumääräykset

- jos jotakin aluetta tai rakennusta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä

Kuntakaavan laatimisaloite

- Kunnan jäsenellä on oikeus tehdä kunnalle perusteltu aloite kuntakaavan laatimiseksi tai muuttamiseksi. Kunnan on käsiteltävä aloite ilman aiheetonta viivytystä

Alueidenkäytön jatkovalmistelu

- Työryhmässä syksyn 2019 aikana
 - vähittäiskaupan suuryksiköitä, tuulivoimarakentamista ja rantarakentamista koskevat säännökset
 - kaavojen toteuttaminen
 - muutoksenhaku kaava-asioissa
 - kaavoituksen digitaaliset ratkaisut
 - kaavoituksen ja lupajärjestelmän yhteensovittaminen
- Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää koskevat valinnat vuodenvaihteessa 2019-2020
 - kommenttikierroksen palautteen ja
 - kuntakaavasimulaatio-projektin tulosten perusteella

Kuntaliiton tavoitteet, muistiot ja julkaisut

Tavoitteet

- Hallitusohjelmatavoitteet, Kuntaliiton hallitus 18.10.2018
- Kuntaliiton tavoitteet maankäytön ja rakentamisen kehittämiseksi, Kuntaliiton hallitus 21.3.2019

Muistiot

- MRL-kuntaklinikat. Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus. Kooste ryhmähaastatteluista ja keskusteluista 13.12.2018
- Kaupunkiseutusuunnittelun rooli MRL-uudistuksessa. Pikakysely 10 suurimmalle kaupunkiseudulle 8.5.2019
- Pienimuotoisen täydennysrakentamisen ohjauksen kehittämisen peruskartoitus. Muistio 20.5.2019

Julkaisut

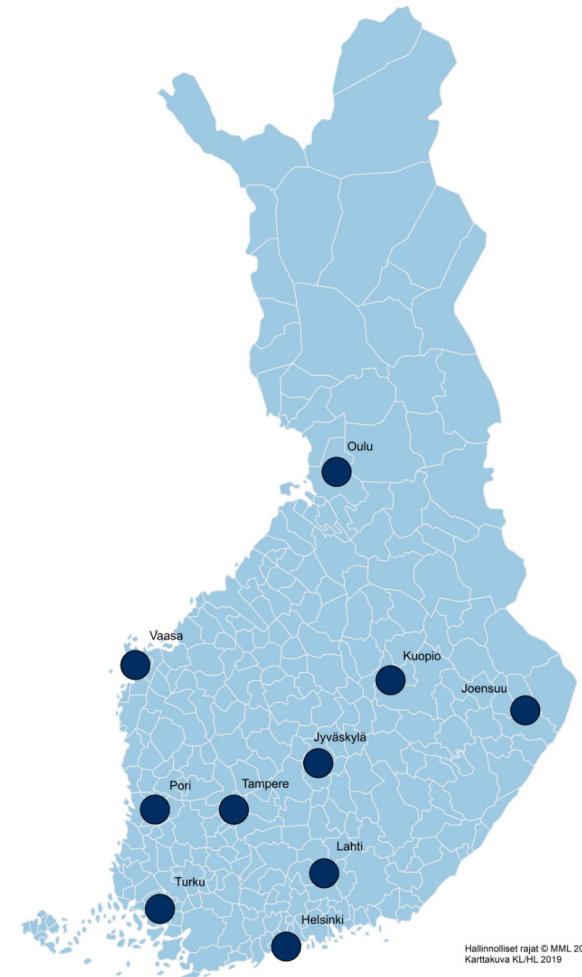
- Maankäyttö- ja rakennuslaki maaseudulla. Arvioita lain nykytilasta ja keskeiset kehittämistarpeet. Kuntaliitto 2019
- Maaseutualueiden yleiskaavoitus ja lupahallinto – emätilaperiaate. Kuntaliitto 2019

Käynnissä

- Kuntakaavasimulaatio-hanke. Yksi kuntakaava ja sen simulointi eri kaavatilanteissa. Seuraava työpaja 20.11. klo 12-16. Tulosseminaari 11.12.

Kuntaliiton pikakysely kaupunkiseutusuunnittelusta

- Kysely lähetettiin Suomen 10 suurimmalle kaupunkiseudulle 2.1.2019
 - keskuskaupunkeihin
 - kunkin kaupunkiseudun yhdelle kehyskunnalle
- Vastauksia saatiin 17.1.2019 mennessä
 - kaikilta 10 kaupunkiseudulta
 - yhteensä 19 kunnasta, 22 henkilöltä
 - 4 kunnanjohtajaa
 - 4 toimialajohtajaa
 - 14 kaavoituksesta vastaavaa

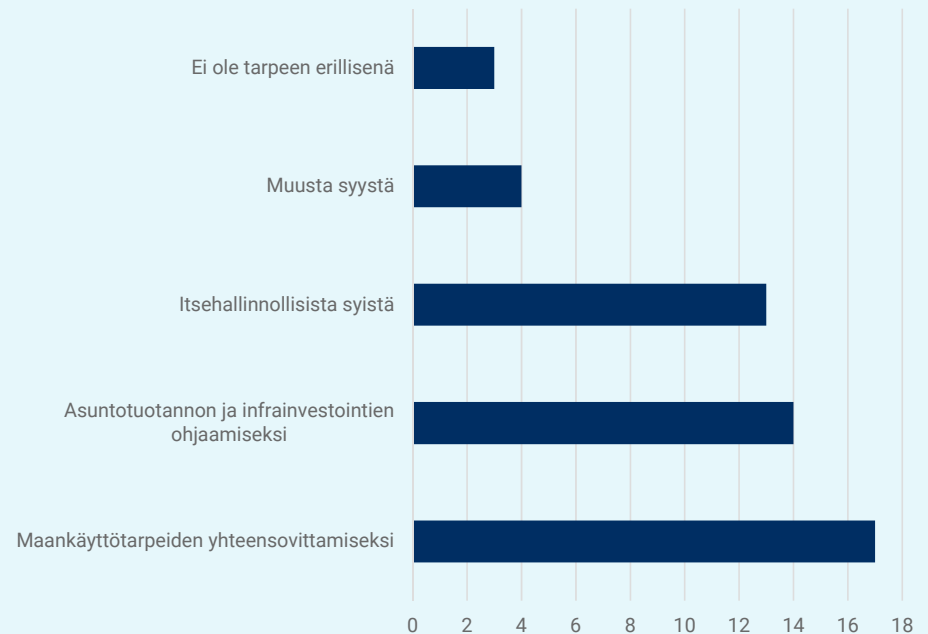

Hallinnolliset rajat © MML 2017
Karttakuva KL/HL 2019

Kaupunkiseutusuunnittelun tarve

- *"Lainsäädännön kirjaus ei antaisi [nyt jo seudulla toteutettavalle MAL-työlle] mitään uutta sisältöä"*
- *"Kaupunkiseutusuunnittelu on välttämätöntä. Kaupunkiseututaso on juuri se suunnittelutaso, jolla maankäyttö ja liikenne voidaan sovittaa toisiinsa."*
- *"Tilanteessa, jossa maakuntien itsehallinto syntyy, kuntien omaa ja keskinäistä vastuunottoa seudun maankäytöstä, asumisesta ja liikenteestä tulee vahvistaa"*
- *"Maakuntakaava voitaisiin tehdä myös kaupunkiseudun kokoisena"*

Kaupunkiseutusuunnittelua tarvitaan ...

Kuntaliiton kaupunkiseutukysely 2019

Kuntaliiton edustajat MRL:n valmistelussa

Anne Jarva
Työryhmä
Alueidenkäyttö -
jaos

Matti Holopainen
Kaavojen toteuttaminen
-jaos

Minna Mättö
Rakentaminen -jaos

Pasi Kallio
Osallistuminen,
vuorovaikutus ja
vaikutusten arviointi -
jaos

Marko Nurmikolu
Rajapinnat-jaos

Susanna Hyvärinen
Digitalisaatio ja
asiakaslähtöiset
prosessit
-jaos

Kiitos – pysy linjoilla!

[kuntaliitto.fi/mrl](https://www.kunta.fi/mrl)

Facebook: Kuntaliiton MRL-foorumi (kuntien
ja maakunnan liittojen asiantuntijoille)

[https://www.kunta.tv/suorat-
lahetykset/kuntaliitto-live/ketteraa-
kaavoitusta-11-9-2019/](https://www.kunta.tv/suorat-lahetykset/kuntaliitto-live/ketteraa-kaavoitusta-11-9-2019/)

@Kuntaliitto #MRLuudistus

 Kuntaliitto
Kommunförbundet